

Ernest Mandel: Imperialismens nederlag i Vietnam

(Orsaker, innebörd och historiska konsekvenser)

20 juli 1975

Från **Inprecor**, nr 32, 31 juli 1975, s 16-25. Här översatt från versionen på [MIA](#). Översättning från engelska, Göran Källqvist.

Innehållsförteckning

Ernest Mandel: Imperialismens nederlag i Vietnam.....	1
Varför ett angreppskrig?.....	1
Det kontrarevolutionära krigets misslyckande.....	3
Den amerikanska antikrigsrörelsens roll.....	4
Den europeiska solidaritetsrörelsens roll.....	5
Nederlaget för byråkratierna i Moskva och Peking.....	7
Den historiska innebörden av segern i Vietnam.....	8
Situationen i världen efter imperialismens nederlag i Vietnam.....	10
Växelverkan mellan världsrevolutionens olika sektorer.....	12

I mer än ett decennium dominerades världssituationen av inbördeskriget i Vietnam och USA-imperialismens försök att avgöra dess utgång med hjälp av en kontrarevolutionär invasion. Detta var inte bara resultatet av att världens största kapitalistiska lands, USA:s, internationella, inhemska, militära och (delvis) till och med ekonomiska och valutapolitik dominerades av kriget. Det berodde framförallt på det faktum att kriget i Indokina, likt en strålkastare belyste de stora förändringar som har ägt rum inom världens sociala styrkeförhållanden. Dessutom etsade det in dessa förändringar i medvetandet hos de mest klarsynta representanterna inom de stora fientliga klasserna och delarna av klasser i världen idag.

Varför ett angreppskrig?

Vi betecknar medvetet Vietnamkriget som i första hand ett inbördeskrig där USA-imperialismen intervenerade. Denna definition irriterar alla de som, oavsett från vilken synvinkel, inte håller med om att den värld vi lever i domineras av den oförsonliga konflikten mellan kapital och arbete, en konflikt som får ett mycket intensivt uttryck av det kapitalistiska systemets historiska kris, som inleddes av det Första världskriget, och bara ger två möjliga utvägar: en seger för den socialistiska världsrevolutionen eller att mänskligheten faller ner i barbari.

Det konkreta sätt på vilket denna konflikt visar sig i världens olika sektorer och länder kan variera. I de halvkoloniala länderna, som domineras av den lag om ojämn och sammansatt utveckling som

imperialismen påtvingar dem, flätas denna konflikt samman med behovet att lösa de uppgifter som i andra länder på det hela taget löstes av den borgerliga revolutionen: självständighet och nationellt enande, böndernas befrielse från feodal och halvfeodal utsugning. Men just på grund av att den indokinesiska revolutionen ställdes inför denna kombination av uppgifter, antog alternativet ”socialistisk revolution eller barbari” ett särskilt gripande uttryck i Indokina.

Barbariet tillhandahölls av världens rikaste land – i form av folkmordsliknande bombningar, kemisk avlövnings, tigerburar för politiska fångar, och droger och prostitution i en aldrig tidigare skådad omfattning. Detta raseri släppte imperialismen lös mot de vietnamesiska massorna på grund av att de hade begått synden att inte vika sig för Yankeevapnens överlägsenhet och inte finna sig i ett nederlag.

Den internationella borgarklassens klassmakt vilar till 90% på en automatisk reproduktion med hjälp av marknadsmekanismer, och att dessa mekanismer accepteras som naturliga och oundvikliga. Genom att sälja sin arbetskraft, köpa livets nödvändigheter och producera åt arbetsköparna, så reproducerar arbetarna inte bara mervärde och kapitalackumulation utan också de samhällsförhållanden som tvingar dem att fortsätta att sälja sin arbetskraft, att förbli lönearbetare.

Men när en stor del av utsugna säger ”Nu räcker det!”, när de vägrar godta förtryck, ojämlikhet och orättvisor som oundvikliga, när de i massiv skala börjar revoltera mot utsugarsamhället, då skakas kapitalets herravälde djupare än av 10 ekonomiska kriser. Ty då kan inte kapitalets styre längre grunda sig på automatiska ekonomiska faktorer. Det måste ta till utomekonomiskt våld, naken terror, för att vidmakthålla sin makt. Då försöker kapitalet ge de förtryckta en lärdom som är så blodig och så övertygande i sin fasa att de kommer att tveka i en eller två generationer innan de återigen vågar begå brottet att förråda kapitalet.

Det var den historiska innebörden i massakern av kommunarderna i Paris 1871. Det var den historiska innebörden i den nazistiska terrorn och det spanska inbördeskriget. Och sådan var den historiska innebörden i det aggressionskrig som den amerikanska imperialismen släppte lös mot den indokinesiska revolutionen.

Nuförtiden frågar sig goda liberala själar i USA om kriget inte var någon sorts spel för galleriet, ett dåligt politiskt skämt. De försöker lägga ansvaret för interventionen i Vietnam på den ”lantlige” Johnson, ”skurken” Nixon, eller till och med CIA:s ”djävulska” apparat. Men historien kommer inte att låta dem lätta sitt dåliga samvete på bekostnad av några syndabockar på låg nivå. Beslutet att ingripa i inbördeskriget i Vietnam togs av den store ”liberale” presidenten John F Kennedy. Det föreslogs, beslutades och godkändes av den amerikanska monopolbourgeoisins grädda, inklusive de mest framstående intellektuella rådgivarna. Det var ett medvetet beslut som togs på grundval av en analys av utvecklingen i världen som på ett perfekt sätt illustrerar meningen med interventionen: att visa revolutionärerna och världens massor vilket pris de måste betala för varje försök att utmana den borgerliga samhällsordningen varhelst den har makten.

För att inse detta räcker det att erinra sig exakt när interventionen beslutades: just efter konsolideringen av revolutionen på Kuba, där den borgerliga regimen och dess nordamerikanska beskyddare hade sopats bort nästan efter att ha överraskats och Washington således inte hade tid att ingripa, utom i efterhand med det bedrövliga misslyckandet i Grisbukten. Dokumenten vittnar om detta: det som motiverade invasionen i Vietnam var rädslan för att revolutionära uppror av den sort som ledde

till Dien Bien Phu, uppror av liknande sort som de algeriska och kubanska revolutionerna, skulle sprida sig över världen. Det var den stora rädslan, mycket större än rädslan för att de kapitalistiska ställningarna i själva Sydostasien skulle falla en efter en.

Till detta måste vi lägga ett ytterligare, konjunkturrellt och ”regionalt” motiv till upptrappningen, som kom i förgrunden under Johnson-administrationen. Under åren 1964-1965 hade en förrevolutionär kris utvecklats i ett av de största och potentiellt rikaste halvkoloniala länderna i världen, Indonesien, en kris som gav ”dominoteorin” ett mycket exakt innehåll. En snabb seger för den vietnamesiska revolutionen kunde snabbt ha svept med Indonesien till ett segerrikt arbetar- och bondeuppror. Johnsons upptrappning i Indokina fick det praktiska resultatet att stärka den indonesiska kontrarevolutionens beslutsamhet. Det rörde vägen för kuppen och de blodiga massakrerna i oktober 1965.

Slutligen hade Johnson-administrationens svar på den hjälp som Demokratiska republiken Vietnam [Nordvietnam] gav till revolutionen i Sydvietnam ytterligare ett mål, åtminstone mellan 1965 och 1968, nämligen att krossa denna arbetarstat, det vill säga ”rulla tillbaka” revolutionen och utvidga området för den ”fria världens” kapitalistiska utsugning.

Det kontrarevolutionära krigets misslyckande

Det imperialistiska invasionskriget i Indokina slutade med ett fullständigt politiskt, militärt och socialt nederlag. De borgerliga regimerna i Indokina föll samman. USA-imperialismen lyckades inte förhindra de revolutionära styrkornas seger. Det är nu bara en tidsfråga innan den arbetarstat som nu byggs i Sydvietnam blir definitivt upprättad och innan landets återförening genomförs genom att slå ihop Syd- och Nordvietnam.

Även om den imperialistiska interventionens omedelbara mål – att skrämja de vietnamesiska massorna och stoppa deras framryckning längs vägen till nationell och social befrielse – misslyckades, så lyckades den icke desto mindre göra framsteg i världsskala. Det enorma pris i blod som de vietnamesiska revolutionärerna tvingades betala fick inte så mycket till effekt att de halvkoloniala och imperialistiska ländernas folkliga massor skrämades, som att viktiga reformistiska och nyreformistiska delar av den internationella arbetarrörelsen blev rädda. USA:s intervention underlättade kontrarevolutionära åtaganden i Asien, Afrika och Latinamerika. Det var i huvudsak resultatet av den taktiska risk som imperialismen framgångsrikt lyckades ta: den lyckades koncentrera sina krafter på Vietnam utan att några betydande antiimperialistiska styrkor kunde dra fördel av dess försvagade förmåga att ingripa på andra ställen i världen.

Che [Guevara] förstod situationen: imperialismen kunde inte tillåta sig lyxen att koncentrera hela sin fruktansvärda förstörelsemaskin på ett enda litet lands territorium för såvitt inte Vietnam förblev isolerat. ”Skapa två, tre, många Vietnam!”, den paroll som Che tog upp från Fjärde internationalen, betydde inte bara att den vietnamesiska revolutionen skulle få hjälp genom att imperialismen tvingades skingra sina styrkor. Framförallt betydde den att sådana här blodiga hotelser måste *omöjliggöras*. Själva skingrandet av de imperialistiska styrkorna skulle på ett kvalitativt sätt ha minskat effekten av sådana åtgärder.

Det faktum att skingringen inte ägde rum är i första hand sovjetbyråkratins ansvar och alla de ledarskap för arbetar- och antiimperialistiska organisationer som denna byråkrati hade inflytande

över. Det faktum att byråkratin i årtal inte ens gav de vietnamesiska massorna medel för att på ett effektivt sätt försvara sig mot de mordiska flyngreppen är ytterligare en anledning till att Kremles ledare har misskrediterats i ögonen på arbetarnas förtrupp.

Om imperialismen trots denna taktiska fördel, som kunde ha undvikits, ändå kom att förlora kriget i Vietnam, så beror det framförallt just på att det var ett inbördeskrig, på att det kontrarevolutionära invasionskriget var ett smutsigt och orättfärdigt krig och betraktades som ett sådant av massorna i hela världen, av massorna och soldaterna i USA, och framförallt av de vietnamesiska massorna själva.

Kriget i Vietnam bekräftar således en stor historisk lärdom. Under krig mellan fientliga samhällsklasser (vare sig de förs på rent "nationell" mark eller faktiskt spiller över och blir internationella inbördeskrig) är vapen och militär teknologi när det kommer till kritan mindre avgörande än den politiskt moraliska faktorn.

Det vore förstas oansvarigt att underskatta betydelsen av fullgoda vapen, av en militär strategi och taktik som på ett riktigt sätt anpassas till landets och de stridandes speciella karaktär. Men när slagfältet tas över av arbetande massor som kämpar mot urgammal utsugning, som massorna i Vietnam som ville bli av med godsherrar och ockrare som tog 50, 60 eller 70% av skörden, när massorna kämpar mot soldater som dagligdags ser att de strider för att bevara makten åt gangsters, smugglare, torterare, ruttna generaler och politiker vars enda ideal är att berika sig själva, då kommer de förstnämnda oundvikligen att fyllas av outtröttlig beslutsamhet och energi, medan de sistnämnda oundvikligen kommer att bli alltmer demoraliserade, så länge revolutionens läger inte tas över av förrädare och så länge massorna inte har en känsla av att systematiskt berövas frukterna av sin kamp.

På alla dessa punkter bekräftade Vietnamkrigets utveckling lärdomarna från Nederländernas frihetskrig mot Spanien, den franska revolutionens krig mot Europas monarker, det amerikanska inbördeskriget och det ryska inbördeskriget. Oavsett de inblandade klassernas exakta karaktär och oavsett vad som exakt stod på spel under striderna (och det var uppenbarligen olika i vart och ett av de fem fallen), så är det i samtliga fall till syvende och sist frågan om förtryckta majoriteters krig mot förtryckande och korrumpierade minoriteter, krig där de förstnämnda bara kunde besegras genom förräderier i det egna lägret (vilket var fallet i Spanien mellan 1936 och 1939) och inte genom sina motståndares politiska styrka.

Det innebär att imperialismens nederlag i Vietnam också är en konsekvens av det faktum att det vietnamesiska kommunistpartiet (VKP) inte upprepade den roll som kommunistpartiet och Folkfronten spelade under kriget i Spanien, att det inte högg revolutionen i ryggen under förevändning att "först" vinna kriget, att det lät landet slukas av jordbruksrevolutionens flammor, att det inte tog möjligheten som imperialismen erbjöd efter Tet-offensiven 1968 att få slut på angreppen mot Nordvietnam i utbyte mot att revolutionen i Sydvietnam upphörde, med andra ord att kommunistpartiet inte förrådade den vietnamesiska revolutionen.

Den amerikanska antikrigsrörelsens roll

Det nederlag som imperialismen drabbades av i Vietnam och som övergick i ett fullständigt militärt nederlag, var framförallt ett politiskt nederlag. Det var det politiska nederlaget som möjliggjorde det

militära nederlaget. Och imperialismen led ett politiskt nederlag på krigets båda viktiga fronter: själva Indokina och USA.

Vietnamkriget var även i detta avseende en ögonöppnare. Tanken att en imperialistisk stat kunde mobilisera en halv miljon man och skicka dem tusentals mil hemifrån i årtal, oberoende av de politiska och ideologiska förhållandena, är en djupt felaktig tanke som överskattar den ideologiskt manipulerande makt som de härskande klasserna besitter. Alla krig som engagerar stora arméer innebär en del politiska risker för den härskande klassen, och denna risk kan den bara ta under vissa exakta politiska förhållanden. De imperialistiska krig som kommer efter ett föregående krig ökar denna risk ytterligare. Den amerikanska borgarklassens ledare övertalades att skicka allt större amerikanska truppstyrkor till Indokina under upptrappning efter upptrappning, och gjorde helt klart en katastrofal felbedömning av vilka brott det amerikanska folket var berett att acceptera i namn av utrikespolitik. Watergateskandalen var till stor del ett resultat av de i stora stycken misslyckade försöken att skjuta upp tidpunkten då priset för detta misstag skulle betalas.

De amerikanska massornas reaktion på kriget i Vietnam var inte så politiserad, i den meningen att de inte solidariserade sig med den vietnamesiska revolutionen. Att hoppas på något sådant skulle vara att fullständigt missförstå proletarietets och den stor majoriteten amerikanska ungdomars politiska medvetande. De har ännu inte blivit politiskt oberoende av den borgerliga ideologin. Men även om reaktionen var känslomässig och grundläggande så var den ändå kraftfull. Bredden på den var utan motstycke i kolonialkrigets historia. Efter några års tvekan och till och med ett begränsat stöd för aggressionerna, började de amerikanska massorna reagera när sändandet av amerikanska styrkor till Indokina och de ökande amerikanska förlusterna förde in krigets verklighet i de flesta amerikanska hem.

Efter att ha insett både begränsningarna på och möjligheterna med denna massreaktion spelade våra amerikanska kamrater en viktig roll under uppbygget av en antikrigsrörelse kring det enda temat om ett omedelbart och ovillkorligt tillbakadragande av de amerikanska trupperna från Vietnam. Det var den effektivaste internationalistiska hjälp de kunde ge den vietnamesiska revolutionen. Det lyckades förändra den amerikanska politiska situationen så mycket att Johnson tvingades dra sig ut presidentvalet 1968, att Nixon tvingades utlova ett snabbt slut på kriget, och att den härskande klassen splittades och drogs in i alltmer komplicerade och lögnaktiga manövrar *mot sitt eget folk*, som till sist ledde till ett faktiskt tillbakadragande av de amerikanska trupperna från Vietnam och att bombningarna upphörde efter undertecknandet av Parisavtalet.

Den roll som trotskisterna spelade under denna massmobilisering visar också de förändringar som hade ägt rum i världssituationen under det föregående decenniet. Utan att överdriva kan man säga att antikrigsrörelsen i USA var den vietnamesiska revolutionens viktigaste allierade. Om inte de amerikanska massorna hade lagt sin tyngd i styrkebalansens skålar för att tvinga imperialismen att dra tillbaka sina trupper, så hade kriget fortsatt mycket längre och resultatet kunde blivit ett annat.

Den europeiska solidaritetsrörelsens roll

I Europa var den situation under vilken revolutionärerna tvingades hantera den vietnamesiska revolutionen en annan än den situation som revolutionärer i USA ställdes inför – i två avseenden.

För det första var den europeiska borgarklassen inte direkt indraget i kriget. Den betraktade till och

med kriget med viss skepsis. Dessutom blandades denna skepsis med lite skadeglädje, ett sätt att ge igen mot den amerikanska imperialismen för det som hade hänt under "avkoloniseringen" efter kriget, och som kulminerade i den amerikanska interventionen för att stoppa det fransk-brittiska äventyret mot Nassers Egypten 1956.

I och med att det inte fanns några europeiska trupper i Indokina spelade inte miljontals människors *omedelbara materiella* intressen, som var det som utlöste den massiva antikrigsrörelsen i USA, någon roll på den europeiska kontinenten. Således måste antikrigsrörelsen i Europa grunda sig på bredare sociala, politiska och moraliska intressen, som bara kunde leda till en känsla av att identifiera sig med den vietnamesiska revolutionen. Det är därför *solidaritet med den vietnamesiska revolutionen* mot det imperialistiska angreppet var den paroll som europeiska revolutionärer helt riktigt använde. Det var kring denna paroll som många tiotusentals människor mobiliserades i London, Berlin, Paris, Milano och på andra ställen. Den masspåverkan som denna paroll hade går i ljuset av solidaritetsrörelsens storlek inte att bestrida, och återspeglar den ännu högre politiska medvetenhetsnivå som en del av det europeiska proletariatet har jämfört med det nordamerikanska proletariatet.

Men antikrigsrörelsens olika taktik i USA och Europa grundade sig inte bara på en korrekt bedömning av de olika objektiva och subjektiva förhållandena på Atlantens olika sidor, utan också på en förståelse av de två rörelsernas olika *funktion* vad gäller vilken hjälp de kunde ge till den vietnamesiska revolutionen. Den solidaritetsrörelse med den vietnamesiska revolutionen som startades i Europa och togs upp i Japan, Latinamerika och till och med Östeuropa, fick effekter på utgången av kriget mer tack vare de återverkningar den fick inom den internationella arbetarrörelsen och de byråkratiserade arbetarstaterna än genom sina återverkningar i USA. Genom att utlösa en massrörelse som identifierade och solidariserade sig med den vietnamesiska revolutionen, fick revolutionärerna i Europa, Japan och de halvkoloniala länder ett starkt inflytande över och drog med sig en stor del av den kommunistiska ungdomens gräsrotter i sitt kölvatten. De förändrade på ett radikalt sätt styrkeförhållandena mellan å ena sidan förespråkarna av "fredlig samexistens" och "fred till varje pris" och å den andra de som försvarade den vietnamesiska revolutionens seger.

De höjde således de internationella insatserna till en sådan nivå, att det politiska pris som Moskva och Peking skulle tvingas betala för ett totalt förräderi av revolutionen blev mycket högt. Således hindrade de arbetarstaternas byråkratier från att förråda revolutionen. Det var rörelsens viktigaste funktion. Den kröntes med fullständig framgång. De vietnamesiska kommunisterna var lika medvetna om denna funktion som de var om den roll som den amerikanska antikrigsrörelsen hade för att hjälpa deras revolution.

Den roll som Fjärde internationalen spelade under organiseringen av solidaritetsrörelsen visade på ett negativt sätt hur omfattande de staliniserade kommunistpartiernas misslyckande var. Medan de fortfarande svaga revolutionära organisationerna kunde stimulera mobiliseringen av hundratusentals entusiastiska förkämpar för den vietnamesiska revolutionen i hela världen, tog inte ledarna för fackföreningar med miljontals medlemmar itu med att organisera en bojkott av vapen och trupper till det "smutsiga kriget" (med hedrande undantag för de australiensiska fackföreningarna). Denna kontrast utnyttjade Hanoi så mycket som möjligt. Det verkade till den vietnamesiska revolutionens fördel.

Nederlaget för byråkratierna i Moskva och Peking

För sovjetbyråkratin utgjorde det vietnamesiska inbördeskriget och de indokinesiska massornas beslutsamma motstånd mot den amerikanska militära interventionen skäl till ökande besvär och irritation som byråkratin försökte få slut på så snabbt som möjligt. Den vietnamesiska revolutionen och dess återverkningar gick mot byråkratins grundläggande strategi av "fredlig samexistens", fden örändrade den uppdelning av världen i inflytelsesfärer som hade utarbetats i Jalta och Potsdam, inspirerade och stimulerade till ökad kamp och ökad revolutionär medvetenhet i hela världen, skakade sovjetbyråkratins makt och auktoriteten för de kommunistpartier som stod under dess beskydd, och bidrog till återuppbygget av små kommunistiska förtrupper till och med i länder som dominerades av just denna byråkrati, och rubbade på så sätt byråkratins politiska planer och hotade dess livsviktiga intressen. Sovjetbyråkratin använde därför allt sitt inflytande för att sätta stopp för revolutionen. I första hand gjorde den det genom att vara passiv inför upptrappningen av den imperialistiska aggressionen och genom att ta till utpressning och begränsa eller till och med hota att upphöra med sin militära hjälp till de indokinesiska kämparna. Dessa påtryckningar användes på ett ytterst cyniskt sätt i mitten på 1960- och början av 1970-talet. När den imperialistiska interventionen i inbördeskriget i Sydvietnam utvidgades till aggressionshandlingar mot Demokratiska republiken Vietnams territorium avstod Kreml från att ge något svar eller ens någon varning. De gav således USA-imperialismen grönt ljus att fortsätta sin upptrappning. När den politiska krisen i USA (som berodde på att kriget förlängdes) tvingade Nixon att manövrera i riktning mot en reträtt, ingrep Kreml för att hjälpa honom att "rädda ansiktet" istället för att stimulera till ett nytt uppsving för antikrigsrörelsen och på nytt driva på kampen på detta område. Som ett resultat av dessa förräderier drabbades massorna i Indokina i båda fallen av enorma förluster i människoliv, materiell ödeläggelse och dyrbar tid.

Men i slutändan lyckades inte sovjetbyråkratin strypa den vietnamesiska revolutionen. Den kunde bara sakta ner hur fort segern kom.

Den sino-sovietiska konflikten var ett koncentrerat uttryck för stalinismens kris (som orsakades av världsrevolutionens nya uppsving och dess rungande seger i Kina), och den fick en motsägelsefull effekt på utvecklingen av Indokinakriget.

Genom att försvaga Kremels grepp om kommunistpartierna (speciellt i Asien), genom att stimulera en skiktning inom massrörelsen, och genom att främja uppkomsten av en ny förtrupp som var redo att handla självständigt från byråkratin, för att inte säga direkt mot dess order och intressen, så bidrog denna konflikt å ena sidan till att begränsa hur effektivt byråkratins kontrarevolutionära ingripande blev. Det vietnamesiska kommunistpartiets marginaler för politiskt, socialt och militärt oberoende ökade. Det kunde dra fördel av sin självständiga ställning relativt sett "lika långt" från Moskva och Peking för att undvika att den materiella hjälpen helt upphörde.

De vietnamesiska ledarnas prestige och auktoritet i massornas ögon i hela världen och i synnerhet i de kommunistiska medlemmarnas ögon, var sådana att varken Moskva eller Peking kunde riskera att fördömas offentligt av Hanoi. Det är otvivelaktigt en av de faktorer som sist och slutligen förhindrade att den indokinesiska revolutionen ströps på samma sätt som den spanska revolutionen 1936-1937 ströps.

Men å andra sidan skapade förvärrandet av den sino-sovietiska konflikten, speciellt med början

under "Kulturrevolutionens" sista fas, och att den alltmer omvandlades till en konflikt mellan stater, ytterligare hinder på vägen till seger i Indokina. Hindren var inte bara logistiska, ett resultat av Moskva- och Pekingbyråkratins ökande ovillighet att samarbeta ens på strikt teknisk nivå för att skicka vapen och ammunition till Hanoi. De var också och i första hand diplomatiska och politiska, där de två byråkratierna tävlade för att se vem som kunde vinna Nixons ynnest snabbast, och vem som kunde göra mest för att underlätta för USA att "dra sig ur". Den indokinesiska revolutionens intressen togs inte med i beräkningen.

Fjärde internationalen antog i detta avseende en principiell ståndpunkt som objektivt, och troligen också delvis subjektivt, sammanföll med den vietnamesiska revolutionens och dess ledares intressen. Internationalen krävde att de byråkratiserade arbetarstaternas ledare, oavsett sina meningsmotsättningar och utan att överge sin rätt till offentlig debatt, skulle sluta en överenskommelse om en enhetsfront för att försvara Demokratiska republiken Vietnam och den indokinesiska revolutionen. Långt från att återspegla en uppslutning bakom byråkratins intressen, uttryckte denna appell en medvetenhet om Vietnamkrigets *klasskaraktär*, om vad som stod på spel för världsrevolutionen, om vikten av att klargöra detta för massorna i hela världen, och om behovet att tvinga byråkratins ledare och de massarbetarpartier som de fortfarande kontrollerar att sluta upp bakom den vietnamesiska revolutionen.

Under krigets första fas var det främst Kreml som drabbades av konsekvenserna av att avvisa detta alternativ. De betalade för denna vägran med att förlora inflytandet över hundratusentals arbetare och ungdomar i hela världen. Men under krigets slutfas var det Peking som började avslöjas. Vi får inte glömma, att samtidigt som amerikanska bomber fortfarande föll på vietnamesiska kämpar bjöds Nixon in till Peking, och de kinesiska ledarna förde fram tesen om "två supermakter" som var jämställda och tesen om "socialimperialismen som folkens huvudfiende i Europa och Asien".

Än en gång avslöjade Vietnamkrigets spegel den grundläggande karaktären hos både Moskva- och Pekingbyråkratins politik: att cyniskt underordna den internationella revolutionens intressen under sin egen kortsiktiga, snävt nationalistiska diplomatis föränderliga behov. I denna mening är den vietnamesiska revolutionens seger ett nederlag för byråkratierna i Moskva och Peking, precis som den är ett slående nederlag för imperialismen.

Den historiska innebörden av segern i Vietnam

Historiskt sammanfattar den vietnamesiska revolutionens seger, och den konkreta form den tog, alla de förändringar som har ägt rum i hela världen under de senaste 25-30 åren.

Segern uttrycker framförallt de förändrade världsomfattande styrkeförhållandena mellan kapital och arbete, eller mer exakt mellan imperialismen och alla antiimperialistiska krafter, sedan Andra världskrigets slut och den kinesiska revolutionens seger, som bröt det kapitalistiska omringandet av Sovjetunionen. Den uttrycker världsrevolutionens uppsving, som står i slående kontrast till dess reträtt under perioden 1923-1943.

Världsrevolutionens uppsving är givetvis varken linjär eller likartad överallt i världen. Efterkrigstidens första få år följdes av en relativ stabilisering av imperialismen i Västeuropa, Japan och de andra imperialistiska länderna, speciellt efter stalinisternas och de reformistiska ledarskapens förräderi mot de revolutionära möjligheterna i det kapitalistiska Europa 1944-1948. Med början

1965 uppstod allvarliga blodiga nederlag i ett antal halvkoloniala länder (från de indonesiska och brasilianska nederlagen till nederlaget i Chile), och de var inte utan samband med imperialismens våldsamma aggression mot Indokina och oförmågan hos de antiimperialistiska rörelser som leddes av stalinisterna att svara politiskt och internationellt på det sätt som krävdes. Men det nya uppsving för arbetar- och den revolutionära kampen i Europa som symboliserades av Maj 1968, antikrigs-rörelsens uppsving i USA och uppkomsten av en ny förtrupp som stimulerades av de kubanska och vietnamesiska revolutionerna, gav i sin tur ett värdefullt bidrag till förändringen av styrkeförhållandena mellan klasskrafterna i hela världen, vilket den vietnamesiska revolutionens seger när det kommer till kritan är ett resultat av.

Vidare uttrycker segern de förändrade styrkeförhållandena mellan massorna och de byråkratiska apparaterna, och som en naturlig följd av det de förändrade styrkeförhållandena mellan dessa apparater och den förtrupp som har befriat sig från deras kontroll inom massrörelsen. Jämförelsen mellan det spanska inbördeskrigets utveckling och det vietnamesiska inbördeskriget är i detta avseende särskilt lärorik. I Spanien kunde stalinisterna och reformisterna (med delaktighet från de anarkistledare som hade blivit borgerliga ministrar) på mindre än ett år föra in den spanska revolutionens storm i kanaler vars mål var att återuppbygga den borgerliga staten, och på så sätt leda till att revolutionen krossades och besegrades av fascismen. Men i Indokina kunde inte 15 års påtryckningar – öppna och dolda, blodiga och ”fredliga”, militära och diplomatiska – hindra massorna från att störta utsugarnas stat och samhälle. De stalinistiska och socialdemokratiska ledarna hade nästan total kontroll över den världsomfattande solidaritetsrörelsen med det spanska proletariatet, och kunde missbruka rörelsen och i grund och botten pressa den att hjälpa till att strypa revolutionen. Men antikrigsrörelsen och solidaritetsrörelsen med den vietnamesiska revolutionen, som var lika mäktiga och utbredda, undgick till stor del sådana försök till manipulering. Dessa rörelser blev till och med en allmänt sett självständig faktor som spelade en positiv roll för krigets utgång.

Men den konkreta form som revolutionens seger tog – att Thieus och Lon Nols regimer föll samman 7 år efter Têt-offensiven i länder som var täckta av ruiner och befann sig på randen till svält, förhållanden som kraftigt gynnade en byråkratisk förvanskning av de nya framväxande arbetarstaterna – är inte heller en slump, och inte heller är den det ödesdiga resultatet av den enorma makt till ”kontrarevolutionärt avskräckande” som imperialismens fortfarande besitter. Det är framförallt ett uttryck för den kontroll som de byråkratiska apparaterna fortfarande har över arbetar- och de antiimperialistiska rörelserna i hela världen, för avsaknaden av generalstrejker och allmänna bojkotter som svar på den imperialistiska aggressionen, för frånvaron av effektiv internationell samordning av de revolutionära massrörelserna, för avsaknaden av en revolutionär massinternational. Det är ett uttryck för den fortsatta krisen för den subjektiva faktorn, om än i mindre allvarlig form än tidigare, åtminstone i en del länder. Till syvende och sist är den form som den vietnamesiska segern tog ett uttryck för det faktum att världsrevolutionens nya uppsving fortfarande bara är delvis och uppsplittrat, att det nya uppsvinget ännu inte är tillräckligt för att definitivt bryta ner den konservativa roll som de byråkratiska apparaterna fortfarande spelar i massrörelsen.

Det vietnamesiska kommunistpartiets roll är i sig själv lika mycket en återspeglning av som en ingående del i alla dessa förändringar. Att säga att VKP är ett stalinistiskt parti i den meningen att den övergripande effekten av dess politik i världsskala är kontrarevolutionär är fullständigt absurt

utifrån bokslutet av de senaste 15 årens krig i Indokina. Att hävda att VKP ”definitivt har gått över till den borgerliga samhällsordningens sida” är vansinne. Den vietnamesiska borgarklassen har röstat med sina fötter mot denna groteska tes i så stor omfattning att det inte finns något utrymme för tvivel om klassinnehållet i den revolution som har genomförts och den nya stat som håller på att byggas upp.

Men det faktum att det vietnamesiska kommunistpartiet varken är uppenbart stalinistiskt eller kontrarevolutionärt innebär inte på något sätt att det är revolutionärt marxistiskt eller försvarar en proletär demokrati, att proletariatet och fattigbönderna organiserade i sovjeter utöver den direkta makten, eller att det är tydligt internationalistiskt. Tesen att de besuttna klassernas regim inte kan störtas i något land i världen, inte under några villkor eller någon tidsperiod, om det inte finns ett revolutionärt marxistiskt parti i ledningen för massorna är en grov och mekanisk förenkling av den leninistiska organisationsteorin. Från Pariskommunen till de jugoslaviska, kinesiska och nordvietnamesiska revolutionernas segrar till den kubanska revolutionens seger har vi sett segerrika socialistiska revolutioner störta kapitalets regim under ledning av grupper och partier som hade tre gemensamma drag: deras objektivt proletära politiska karaktär; deras val att i det avgörande ögonblicket stöda revolutionen, och därmed bryta med en kontrarevolutionär strategi och taktik; och deras skriande programmatiska brister, som i samtliga fall ledde till allvarliga byråkratiska förvanskningar, utom i fallet Kommunen där de istället ledde till ett snabbt nederlag.

Detta fenomen med partier som står halvvägs mellan arbetarbyråkratin och de proletära massorna, mitt emellan stalinismen och den revolutionära marxismen, beror i sin tur på den subjektiva faktorns fortsatta svaghet i världsskala. Till syvende och sist återspeglar det att proletariatet i de industriellt utvecklade länderna fortfarande alltför lite deltar i revolutionära aktiviteter, och att den socialistiska revolutionen är försenad i de viktigaste imperialistiska länderna, samt att det imperialistiska systemets världsomfattande kris och sönderfall fortsätter och fördjupas. Men när vi i detalj redogör för orsakerna till de speciella fenomen som Vietnam avslöjade ännu tydligare än Kuba, så kan vi på samma gång spåra dess historiska gränser och förutsättningarna för att övervinna dem: ett nytt uppsving för världsrevolutionen som ställer industriproletariatet i centrum för de internationella revolutionära aktionerna; ett nytt språng framåt i uppbygget av Fjärde internationalen genom att den växer över i en revolutionär massinternational bestående av revolutionära masspartier.

Situationen i världen efter imperialismens nederlag i Vietnam

Det nederlag som imperialismen drabbades av i Vietnam har framhävt effekterna av antikrigsrörelsens uppsving i USA och har skapat en helt ny internationell situation: *den amerikanska imperialismen är nu oförmögen, och kommer att vara det under en hel period, att spela rollen som världskapitalismens polis genom att sända amerikanska trupper i stor skala för att ingripa i pågående revolutioner eller inbördeskrig.*

Men ingen annan imperialistmakt, till att börja med Västtyskland och Japan, för att inte tala om ”det förenade kapitalistiska Europa”, som fortfarande inte existerar i form av en statsapparat och repression, kan idag ersätta den tillfälligt försvagade amerikanska imperialismen. Resultatet är inte bara en akut ledarskapskris för den internationella borgarklassen i sin helhet, utan också en viktig ny förändring av de världsomfattande styrkeförhållandena. För första gången sedan inledningen av kapitalismens nedgångsperiod är den proletära revolutionen i de industrialiserade länderna tillfälligt

skyddad från en massiv utländsk militär intervention. Vi har de vietnamesiska massornas hjältemod och revolutionära beslutsamhet att tacka för denna enorma historiska fördel. Det är den enorma tacksamhetsskuld som alla revolutionärer har till den vietnamesiska revolutionen. Av de skäl som har skisserats ovan, som sträcker sig från de nederlag som den koloniala revolutionen har drabbats av sedan 1965 och den revolutionära rörelsens fortfarande uttalade svaghet i resten av Sydostasien, är det i det kapitalistiska Europa snarare än på andra platser som effekterna av denna nya internationella situation på kort sikt kommer att bli mest gynnsam för ett nytt uppsving av revolutionen.

Men medvetenheten om denna förändring av världssituationen måste dämpas av flera överväganden.

Framförallt är det en *tillfällig* förändring. Det vore oansvarigt att utgå från tanken att imperialismen har blivit definitivt förlamad. Imperialismen kommer att försöka återskapa de inhemska politiska förhållanden som skulle göra det möjligt för den att använda den slagkraft den besitter militärt och teknologiskt. Men det kräver tid, tid för att förändra den inrikespolitiska situationen i USA, Väst-europa och Japan. Under tiden ökar chanserna för en socialistisk revolution kraftigt. Och om den klasskamp som pågår nu eller hägrar vid horisonten leder till seger och inte till nederlag för det europeiska proletariatet, så kommer den internationellt att bli ännu mer till skada för imperialismen och kapitalismen.

Dessutom handlar det om en *delvis* förändring. Vi har sagt, att efter antikrigsrörelsens uppsving i USA och imperialismens nederlag i Vietnam kan USA-imperialismen inte längre skicka några större mängder infanteritropper mot pågående revolutioner. Men det innebär inte att den inte längre kan ingripa militärt på andra sätt. Den besitter fortfarande kraftfulla kontrarevolutionära ”förmedlare” som arméerna i Brasilien, Iran och Zaire, som på grund av kontrarevolutionens tillfälliga seger i dessa länder på ett effektivt sätt kan agera mot den revolutionära utvecklingen i grannländerna, åtminstone under en viss period. Och det finns ytterligare ett hot som idag har blivit alltmer konkret och skrämmande: hotet att använda taktiska kärnvapen mot upproriska folk. Kärnvapnets själva karaktär och konsekvenserna om de används (inte bara materiellt utan också politiskt och psykologiskt) är sådana att detta hot bara kan användas ytterst selektivt. Men varningarna från USA:s försvarsminister Schlesinger måste tas på allvar. Imperialismen förbereder den amerikanska allmänheten på användningen av kärnvapen mot den koloniala revolutionen i åtminstone två specifika fall: i händelse av ett nytt utbrott av inbördeskriget i Korea och i händelse av ett överhängande hot om att den sionistiska staten Israel skulle krossas. Ingenting antyder att detta hot under kommande år kommer att begränsas till dessa två fall.

Slutligen finns det ett kontrarevolutionärt interventionsvapen som är precis lika effektivt, och som kommer att användas alltmer regelbundet när militära interventioner blir svårare. Det är vapnet med ekonomiska påtryckningar, att strypa landet ekonomiskt, försök att svälta ut revolutionen. I vissa halvkoloniala och imperialistiska länder är detta ett vapen som till och med har väldigare psykologiska och politiska effekter än omedelbart materiella effekter. Det är internationalisters plikt att förbereda den internationella arbetarklassen och världens massor på att lära sig hur man ska svara på detta vapen, vars användning inte orsakar lika massiva och spontana reaktioner som barbariska bombningar eller att skicka invasionstropper gör.

Växelverkan mellan världsrevolutionens olika sektorer

Objektivt förstärker denna förändring av världssituationen tendensen att världsrevolutionens tyngdpunkt flyttas till de industrialiserade länderna, att stadsproletariatets tyngd ökar i revolutionen i de halvkoloniala länderna, och att den proletära och socialistiska revolutionen i allt snabbare takt återgår till former som närmar sig revolutionens ”normer” 1917-1923. Dessa tendenser poängterades i de politiska resolutioner som Fjärde internationellen antog vid 9:e och 10:e kongressen (1969 och 1974).

Kombinationen av den nya internationella situation som uppstod efter imperialismens nederlag i Vietnam, arbetarkampens nya uppsving i Europa, borgarklassens världsomfattande ledarskapskris och den internationella kapitalistiska ekonomins allmänna konjunkturnedgång har skapat ovanligt gynnsamma villkor för utvecklingen av en nästan samtidig revolutionär situation i ett antal europeiska länder: Portugal, Spanien, Italien, Frankrike och till och med Storbritannien. Vi är ännu inte där, men dagen är inte längre långt borta. Händelserna i Portugal har redan visat att vi inte var överdrivet optimistiska när vi vid Pariskommunens 100-årsminne förutsade att den dag närmar sig då vi åter kommer att se arbetarråd i Europa.

Våra europeiska sektioners beslutsamhet att driva på för att massorna under arbetarnas och ungdomens ökande kampvåg i allt större utsträckning ska anta former för självorganisering som allmänna församlingar av strejkande, demokratiska val av strejkkommittéer som är ansvariga inför dessa allmänna församlingar, och att de samordnas lokalt, regionalt och nationellt, har redan burit frukt och kommer att göra det ännu mer i framtiden. Arbetarklassen som kommer att konfrontera den kommande revolutionära krisen i Europa skiljer sig avsevärt från 1940-talets och 1950-talets arbetarklass. Den skiljer sig inte bara vad gäller styrka, självförtroende, yrkeskunnande och kultur, utan också i nivån på sina intressen, krav och sitt medvetande, och således sin förmåga att befria sig från de byråkratiska apparaterna och gå framåt mot den högsta formen för självorganisering: arbetarråd.

Omvandlingen av de trotskistiska organisationerna till revolutionära masspartier hänger nära samman med uppkomsten av situationer av dubbelmakt, ty det är bara under sådana situationer som valet mellan en reformistisk och revolutionär väg inte längre är ett val mellan en faktisk verklighet (med välkända för- och nackdelar) och en tanke (som även om den kan vara lockande inte har någon omedelbar betydelse) och istället blir en fråga om massornas praktiska dagliga erfarenheter.

Att det åter uppstår revolutionära situationer som närmar sig de ryska och tyska proletära revolutionernas ”normer”, vars grundval är arbetarråd, kommer att få djupa efterverkningar på världsrevolutionens andra sektorer. I de halvkoloniala länderna kommer det att stimulera en utveckling av proletariatets politiska och organisatoriska klassoberoende, undergräva den stalinistiska inspirerade ideologin och erfarenheterna av ”folkfronter” och således minska riskerna för nationalistiska förvanskningar av revolutionen i dessa länder. Fallet Angola är typiskt i detta avseende. Även om det otvivelaktigt var de koloniala massornas revolutionära rörelse som delade ut det avgörande slaget mot Salazar-Caetanos diktatur, och på så sätt startade den portugisiska borgerliga arméns sönderfall, så har den portugisiska revolutionens utveckling i sin tur haft återverkningar på den revolutionära processen i Angola, och har stimulerat stadsproletariatets självorganisering och självförsvar. Ur denna synvinkel har den revolutionära processen i Angola höjt sig till den högsta nivå som hittills

har uppnåtts i det svarta Afrika.

Utvecklingen av dubbelmaktssituationer i de imperialistiska länderna i Europa, och till och med en seger för den socialistiska revolutionen i ett eller flera länder, kommer att få lika stor återverkan på den revolutionära dynamiken i USA. Likställandet av ”socialism” med ”förtryck” och ”tyranni” med mindre politisk och individuell frihet för de breda massorna, är inte bara en produkt av den imperialistiska propagandan. Det amerikanska proletariatet på 1920- och början av 1930-talet gjorde inte detta likställande alls lika självklart, trots en lika beslutsam, om än inte ännu mer hysterisk antikommunistisk propagandakampanj än idag. Likställandet är också ett resultat av stalinismen och vad de amerikanska massorna känner till om den politiska verkligheten i de byråkratiserade arbetarstaterna. Om det i de industrialiserade länderna skulle uppstå en ”modell” eller en arbetarstat och planerad ekonomi utan den stalinistiska byråkratins defekter, så kommer det att ge ett enormt bidrag till det amerikanska proletariatets erövring av ett politiskt klassmedvetande på allra högsta nivå.

Ett genombrott för den proletära revolutionen i det kapitalistiska Europa kan också förändra situationen i Sovjetunionen och ”folkdemokratierna”. Dessa länder skakas av en ökande social och politisk kris. Men det är det sovjetiska proletariatets politiska passivitet som är det främsta hindret för att denna kris utvecklas till en segerrik politisk revolution som skulle bevara och stärka oktoberrevolutionens erövringar och öppna vägen mot en snabbare internationell utveckling av ett socialistiskt samhälle utan förtryck eller social ojämlikhet. Och bristen på ett övergripande politiskt perspektiv är i sin tur det största hindret för en politisering av det sovjetiska proletariatet.

Det sovjetiska proletariatet avskyr byråkratins styre. Det har ingen önskan att återvända till kapitalismen, och den nuvarande kapitalistiska krisen med 17 miljoner arbetslösa i de imperialistiska länderna kommer inte att få de sovjetiska arbetarna att ändra uppfattning. Således har de tagit sin tillflykt till det privata livet, och gör sporadiska försök att försvara sina omedelbara framsteg. Ett revolutionärt genombrott i det kapitalistiska Europa som befriar bilden av socialismen från den misstro som den byråkratiska diktaturen har öst över den, och skapar ett konkret alternativ till dilemmat ”byråkratisk diktatur eller återupprättande av kapitalismen”, kommer att skynda på det sovjetiska proletariatets politisering, förhindra nya kontrarevolutionära interventioner från Kreml i Östeuropa av den sort som krossade de ungerska och tjeckoslovakiska revolutionerna, och stimulera den politiska revolutionens seger i ”folkdemokratierna” och Sovjetunionen.

Europa på tröskeln till arbetarråd; världen på tröskeln till ett nytt språng framåt för den internationella revolutionen; Fjärde internationalen på tröskeln till revolutionära masspartier i flera länder – så ser de möjligheter ut för revolutionärer som har stärkts av den vietnamesiska revolutionen. Låt oss gripa dessa möjligheter, de kommer inte att vara med oss för alltid.